

कापूस, सोयाबीन, भात, तूर व हरभरा पिकावरील
कीड रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी सर्वेक्षण व संनियंत्रण
प्रकल्प (क्रॉपसेप) २०१२ - २०१३ मध्ये
राबविण्याकरिता प्रशासकीय मान्यता देण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक किराणि - १६१२/ प्र क्र. १३३ /४अ
मंत्रालय विस्तार, मुंबई- ४०००३२
दिनांक :- १९ मे, २०१२

संदर्भ :- १) शासन निर्णय क्र.किराणि - १६११/ प्र क्र.९१/ ४अ दि. २१ सप्टेंबर, २०११
२) शासन निर्णय क्र. राकृवि- २०१२/ प्र.क्र.३५ (भाग-१) / राकृवियो कक्ष, दि. ७/५/२०१२
३) कृषि आयुक्तालयाचे पत्र क्र. उसंपिसं/ विप्र- ७ / क्रॉपसेप १२-१३/ प्रस्ताव /३९९/१२,
दिनांक :- ५/५/२०१२

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र राज्यात गेल्या काही वर्षातील पावसाची अनियमितता, त्यामध्ये पडणारा खंड आणि त्यानुसार हवेत होणारे चढउतार, यामुळे पिकावरील कीड आणि रोगाच्या वाढीकरिता अचानक निर्माण झालेल्या विशिष्ट अनुकूल परिस्थितीमुळे अचानक मोठ्या प्रमाणात कीड रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून येत आहे. मागील काही वर्षात प्रामुख्याने सोयाबीन पिकावर पाने खाणाऱ्या अळीचा विदर्भ आणि मराठवाडा विभागामध्ये प्रादुर्भाव होऊन शेतकऱ्यांचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान झालेले आहे.

२. कापूस व सोयाबीन ही पिके शेतकऱ्यांसाठी आर्थिक दृष्टिने महत्वाची आहेत. तसेच तूर व रब्बी हंगामातील हरभरा ही पिके शेतकऱ्यांच्या दृष्टीने महत्वाची कडधान्यवर्गीय पिके असल्याने, त्यावर येणा-या किड रोगाच्या प्रादुर्भावामुळे शेतकऱ्यांचे आर्थिक नुकसान होते. हे नुकसान टाळता यावे यासाठी कृषि विभागामार्फत **कापूस,सोयाबीन, तूर व हरभरा पिकांवरील किड रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी सर्वेक्षण व संनियंत्रण प्रकल्प (क्रॉपसेप)** आखण्यात आला असून याद्वारे शेतकऱ्यांना किड रोगाविषयी सर्वेक्षणाच्या आधारे करावयाच्या पिकसंरक्षण उपाययोजना या बाबतचे संदेश देण्यात येणार आहेत.

३. भात या पिकाची सर्वसामान्य जनतेसाठी असलेली गरज लक्षात घेता, सन २०११-१२ या आर्थिक वर्षापासून भात या पिकाचा समावेश या योजने अंतर्गत करण्यात आला आहे.

४. राकृवियो कक्षाने त्यांच्या संदर्भाधीन अ.क्र. २ च्या शासन निर्णयान्वये सन २०१२-१३ या आर्थिक वर्षात राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेतर्गत उपलब्ध निधीतून " **पिकांवरील किड रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी सर्वेक्षण व संनियंत्रण प्रकल्प**" ही योजना राज्यात राबविण्यासाठी रु. १४००.०० लाख निधीच्या कार्यक्रमास मंजूरी

दिली आहे. कृषि आयुक्तालयाने त्यांच्या अ.क्र. ३ च्या संदर्भाधीन पत्रान्वये सदर योजना सन २०१२-१३ मध्ये राबविण्याकरिता रु. १४००.०० लाख (रु. चौदा कोटी फक्त) एवढ्या कार्यक्रमास तांत्रिक, प्रशासकीय व वित्तीय मान्यता देण्याची शासनास विनंती केली आहे. सदर योजनेतर्गत सन २०११- १२ मधील अखर्चित रक्कम रु. २१.८२ लाख व राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेतून मंजूर झालेला निधी रु.१४००.०० लाख असे मिळून एकूण रु. १४२१.८२ लाख (रु. चौदा कोटी एकवीस लाख ब्याऐसी हजार फक्त) एवढ्या निधीच्या कार्यक्रमास प्रशासकीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

राज्यातील ३३ जिल्ह्यांमध्ये कापूस, सोयाबीन,भात व तूर पिकावरील व २९ जिल्ह्यामध्ये हरभरा या पिकावरील कीड रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेमधून राष्ट्रीय एकात्मिक कीड व्यवस्थापन केंद्र (भारतीय कृषि संशोधन परिषद), नवी दिल्ली, केंद्रीय एकात्मिक कीड व्यवस्थापन केंद्र, नागपूर, कृषि विद्यापीठे, कृषि विभाग, सोयाबीन संशोधन संचालनालय, इंदोर, केंद्रीय कापूस संशोधन केंद्र, नागपूर, राष्ट्रीय कोरडवाहू शेती संशोधन संस्था (CRIDA), हैद्राबाद यांच्या सहभागाने सन २०१२-१३ या आर्थिक वर्षामध्ये " कापूस, सोयाबीन,भात, तूर व हरभरा पिकांवरील किडरोगाच्या व्यवस्थापनासाठी किडरोग व्यवस्थापन व सर्वेक्षण व संनियंत्रण प्रकल्प (क्रॉपसेप)" राबविण्याकरिता सन २०११- १२ मधील अखर्चित रक्कम रु. २१.८२ लाख व राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेतून उपलब्ध झालेला निधी रु. १४००.०० लाख असे मिळून एकूण रु. १४२१.८२ लाख (रु. चौदा कोटी एकवीस लाख ब्याऐसी हजार फक्त) एवढ्या कार्यक्रमास प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे.

२. या योजनेची अंमलबजावणी आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, पुणे यांचेकडून करण्यात येईल. तसेच मंजूर केलेला निधी खर्च करण्यास आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, पुणे यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. सदर निधीचे संबंधितांना वितरण करण्याकरिता आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, पुणे यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. सदर योजना राबविण्यासाठी, संचालक (वि.व प्र.) यांना क्षेत्रिय पातळीवर मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यास प्राधिकृत करण्यात येत आहे. सदर मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करताना पुढील बाबींचा प्रामुख्याने समावेश करावा.

i) नोंदणीकृत मनुष्यबळ सेवा पुरवठा करणाऱ्या संस्थेमार्फत नियुक्त करण्यात आलेल्या कर्मचाऱ्यांसोबत पत्रव्यवहार करताना क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांनी पत्रव्यवहार थेट कर्मचाऱ्यांशी न करता संस्थेमार्फत करावा.

ii) कामाचा अनुभव किंवा उल्लेखनीय काम केल्याबाबतचे प्रशस्तीपत्रक थेट कर्मचाऱ्याला देण्यात येऊ नये.

३. सदरहू प्रकल्प विभागातील सर्व स्तरातील उपलब्ध कृषि अधिकारी व कृषि सहाय्यक यांच्याकडून राबविण्यात यावा. सदरहू कार्यक्रम आपला आहे अशी जाणीव कृषि आयुक्तालयातील तसेच विभागातील, अधिकारी व कर्मचाऱ्यांना झाली पाहिजे. अगदी अत्यावश्यक परिस्थितीतच बाह्य संस्थामधील कर्मचाऱ्यांची मदत घेण्यात यावी. त्यासाठी प्रकल्पाकरिता अत्यावश्यक स्थितीत बाहेरील संस्थाकडून मनुष्यबळ उपलब्ध करून घ्यावे लागल्यास, संबंधित संस्था नोंदणीकृत असणे अत्यावश्यक असून संबंधित संस्थेशी करावयाच्या कराराबाबत व निविदा प्रक्रियेतील शर्ती व अटीस, शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे. यापुढे असा कोणताही कार्यक्रम पूर्णतः बाहेरील कर्मचाऱ्यांकडून राबविण्यास परवानगी मिळणार नाही, याची कृपया नोद घ्यावी.

४. सदर प्रकल्प योजनेसंबंधीच्या केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार राबविण्यात यावा. या योजनेकरिता उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या निधीच्या विनियोगाबाबतचे उपयोगिता प्रमाणपत्र आयुक्त (कृषि) यांच्या स्वाक्षरीने शासनास सादर करावे.

५. सदर शासननिर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २०१२०५३०१०५७१५५१५००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नांवाने,

(उ. म. मदन)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
संचालक, राष्ट्रीय एकात्मिक किड व्यवस्थापन केंद्र(भारतीय कृषि संशोधन केंद्र) नवी दिल्ली
संचालक, राष्ट्रीय एकात्मिक किड व्यवस्थापन केंद्र , नागपूर
कुलगुरु, डॉ.पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ ,अकोला
कुलगुरु, मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी
कुलगुरु, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ , राहुरी , अहमदनगर
कुलगुरु,डॉ बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली
संचालक, राष्ट्रीय कोरडवाहू शेती संशोधन संस्था, हैद्राबाद
संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) , कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य,पुणे
विभागीय कृषि सह संचालक (सर्व)
जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी (सर्व)
कक्ष अधिकारी (रा. कृ. वि.यो) कृषि व पदुम विभाग , मंत्रालय, मुंबई
मा.मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव
मा.राज्यमंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव
निवड नस्ती - ४ अ